

■ Ziyadxan Əliyev

Çoxəsrlik Azərbaycan incəsənətinin onu zamansızlığa qovuşduran bədii-estetik tutum almasında onun qrafika sahəsində çalışan sənətkarların böyük rolu olmuşdur. Qədim miniatür ustalarından başlanan bu ənənə sonrakı dövrlərdə Mirzə Qədim İrəvani, Usta Qənber Qarabaği, Mir Möhsün Nəvvab, Bəhrüz bəy Kəngərli, Əzim Əzimzadə, Səttar Bəhlulzadə, Maral Rəhmanzadə, Ələkbər Rzaquliyev, Tahir Salahov, Altay Hacıyev, Cəmil Müfizadə, Arif Hüseynov, Arif Ələsgərov, Adil Rüstəmov, Rəsul Hüseynov və başqa rəssamların qrafik yaradıcılığında özünəməxsus bədii-texniki məziyyətlərlə zənginləşməklə inkişaf etmişdir. Adlarını çəkdiyimiz sənətkarların hər birinin qrafik irsində təsviri sənətin bu sahəsinin ifadə potensialını, cizgi və rəng duyğulandırıcılığını əyaniləşdirən bədii məqamlar kifa-

rəhbərlik edən sənətkar gənc kadrların yetiştirilməsi ilə məşğuldur...

Rəsul Hüseynov qrafikanın müxtəlif janrlarında əsərlər yaratsa da, gördüklərinin və düşündüklərinin bədii görüntüyə çevrilməsində çox fərqli rəng-cizgi özünəməxsusluğu nümayiş etdirməkdədir. Bu bənzərsizliyi həm sulu boya ilə ərsəyə gətirdiyi lövhələrdə, həm də karandaşla çəkdiyi rəsmlərdə əyaniləşdirən rəssam, bu fərqli ifadə vasitələrinin tamaşaçını bütün mənalarda duyğulandıra biləcək bədii tutum almasına nail olduğundandır ki, belə əsərlər milli qrafika irsimizə layiqli töhfə kimi qəbul olunurlar.

Əgər rəssamın onun çoxdan "tanınma nişanı"na çevrilən dəst-xətt özünəməxsusluğunun tarixçesini izləməli olsaq, onda ilk növbədə onun tələbəliyinin nəticəsi olan diplom işini xatırlamalıyıq. "Balıqçılar" adlı qrafik silsiləni ofort texnikasında yerinə yetirən Rəsul Hüseynov, balıqçı həyatının bir-birindən fərqli altı motivinə bədii tutum verməklə, həm də bu peşənin təzadlarla dolu səhnələrini bütünlükdə romantik ovqat almasına nail olmuşdur. Lal sahilin sakitliyində torların qurudulmasından başlanan, balıq ovundan və daşınıb-əmal edilməsindən keçən anlar yadda qalan cizgilərlə ifadə olunduğundan, bu altı lövhədə məkanı səciyyələndirən dramatikliklə yanaşı, həm də ağır balıqçı peşəsinə şərəflə yerinə yetirən əməkçilərin ob-

yaradıcı qüdrətinə inaminin ifadəsi də saymaq olar. Çox vaxt rəng əlvanlığını cizgi çalarlarının zənginliyi ilə əvəzləyən rəssam, ağla qaranın uyarlığından başla-yaraq təzadına kimi davam edən "mübarizə"sində bu "rəngsizliyin" tamaşaçısını duyğulandıra biləcək elə bir bədii-texniki ifadələri sərgiləyir ki, onlara sadəcə heyran qalmamaq çətindir. Rəsul Hüseynovun həm də "tanınma nişanı"na çevrilən bu "cizgi möcüzələri"ndə görüntünün hifz etdiyi çoxqatlı məna-məzmunu da, onun aşladığı hiss-duyğuları da müşahidə etmək mümkündür. Onun portret janrında işlədiyi "Qoca kişi" portreti və "Nifrət" əsərləri bunu təsdiqləyən lövhələrdir. "Qoca"nın ənənəvi görkəmini itirmiş əzalarının daşdığı ağırları onun alnının dərdə bələnməmiş qırıqları, qıyılmış gözü və kip sıxılmış dodaqları gözəl əks etdirir. "Nifrət" əsərində insan yaşantılarına tutulan "bədii güzgü"də görünənlər qapanmış gözlər, bir də ağırların dərəcəsinə əyaniləşdirən əllərin çox ifadəli görkəmidir. Doğrudan da, sifətin tam yarısını örtən bir əlin barmaqlarının bərk-bərk sıxılmasında və gərginliyini "donuq"luğunda əyaniləşdirən digər barmaqların ifadəli siluetində fərdin iç dünyasından qaynaqlanan ağırlarını duymaq çətin deyildir. Kompozisiyanın ən diqqət çəkən məqamı rəssamın iki əli və sifəti bəyaz-ışıqlı yerlikdə-fonda təqdim etməsi və bununla da cizgilərin

Rəsul Hüseynov

uzaq olduğunu bir daha təsdiqləyən Rəsul Hüseynov, elə digər janrlarda yaratdığı əsərlərində də adilikdə qeyri-adilik axtarmağa meyilli olduğunu nümayiş etdirmişdir. Bu mənada onun bir çox motivlərə, o cümlədən də atçılıq idmanına və tikanlara həsr etdiyi çoxsaylı əsərlərin bədii məziyyətlərindən söz açmaq olar. Belə ki, bütün mənalarda qızılığdan fərqli olan, hamiya adı, bir çox hallarda isə gözəl görünməyən bu tikanlı varlığın kötüyündən gülünə qədər davam edən forma və faktura dəyişikliyinə özünəməxsus estetik qaynaq üzə çıxaran rəssam, onun həm gül açmış tərəvətlitutumunda, həm də qurumağa doğru gedən görkəmində cəlbedici məqamlar üzə çıxara bilmişdir. Atçılıq idmanı ilə bağlı lövhələrinə də onun dərin müşahidə qabiliyyətinə malik olduğunu görmək mümkündür. Qrafika ustasının yığcam qrafik vasitələri ustalıqla bu əsərlərin dinamikliyinin əldə olunmasına, yarış əhval-ruhiyyəsinin ifadəsinə yönəltməsi hər bir süjetdə duyulandır.

Onun digər mövzularda çəkdiyi əsərlərdə də görünənlərə fərqli bədii münasibət göstərmək ənənəsini müşahidə edirik. "Qoca nalbənd", "Arabaçi", "Bazar günü", "Xoruz döyüşü" və s. əsərləri vurğuladığımız məziyyətlərlə zəngindir.

Rəsul Hüseynovun müxtəlif illərdə ərsəyə gətirdiyi "Qarşdırma", "Şəhidlər", "Quzğunlar", "Keşikdə", "Hünərlilərin aqibəti", "Qara Yanvar" və s. lövhələri isə bizə onun sənətkar kimi öz dövrünə ayna tutmaq istəyini, gerçəkliyə yaradıcı-vətəndaş mövqeyi sərgiləmək niyyətini əyaniləşdirib. Bu əsərlərdə rəssamın rənglərə, xüsusilə də cizgilərə düşündürücü ekspressivlik bəxş edibilməsinin nəticəsidir ki, gerçəkliyə tutulan "bədii güzgü" rəssamın həm də zamanla aparıldığı düşündürücü dialoq kimi qəbul olunur...

Rəsul Hüseynovun zaman-zaman müxtəlif miqyaslı sərgilərdə nümayiş etdirdiyi qrafik əsərlərə bir qayda olaraq həmişə təqdirədirici münasibət olmuşdur. Bu mənada onun Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin (1996), Milli Olimpiya Komitəsinin (2000) keçirdiyi müsabiqələrdə birinci mükafat qazanmasını, Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin təşkil etdiyi sənət yarışmasında (2004) və Beynəlxalq eklibris sərgisində (2003) ikinci, Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının təşkil etdiyi "Faciələr" adlı müsabiqədə (2004) isə üçüncü mükafata layiq görülməsini qeyd etmək olar. Müxtəlif mövzulu əsərlərinin hazırda dünyanın bir çox nüfuzlu muzeylərini və şəxsi kolleksiyalarını bəzəməsi də onun yüksək sənətkarlığının respublika çərçivəsini çoxdan aşmasının göstəricisidir...

CIZGILƏRİN POETİKASI

Qrafika ustası Rəsul Hüseynovun yaradıcılıq portreti

yət qədər müxtəlif olsa da, onların arasında fərdi və fərqli qrafika mədəniyyəti ilə seçilənlər də az deyil. Respublikanın əməkdar rəssamı, professor Rəsul Hüseynov məhz belə qrafika ustalarından dir...

Tanişlıq üçün deyək ki, qədim Nizami yurdu qədim Gəncədə dünyaya göz açan Rəsul Hüseynov ixtisas təhsilini evvəlcə Bakıdakı məşhur "Əzimzadə məktəbi"ndə, sonra isə Sankt-Peterburqdakı İ.Y.Repin adına Rəngkarlıq, Heykəltəraşlıq və Memarlıq İnstitutunda almışdır. 1976-cı ildən müstəqil yaradıcılığa başlayan rəssam müxtəlif miqyaslı sərgilərdə nümayiş etdirdiyi əsərləri ilə özünəməxsus dəst-xəttə malik qrafika ustası olduğunu təsdiqləmişdir. Hazırda yaradıcılıqla yanaşı Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasında "Qrafika" kafedrasına

razlarının canlandırıldığı ekspressivni cəlbedici bir tutumda ifadə etməklə, süjetlərin duyğulandırıcılığına nail olunmuşdur. Qrafikanın çətin sayılan ofort texnikasında icra olunan bu lövhələrdə rəssamın nümayiş etdirdiyi yüksək rəsətmə mədəniyyəti zamanında həmkarları tərəfindən də maraqla qarşılanmışdı. Sonradan Rəsul Hüseynovun həm də karandaşla yaratdığı lövhələrdə cizgilərin ahənginin yaratdığı şəşirdici "cizgi oyunu" valehedici idi, desək, yanılmırıq...

Rəngkarlıqla məşğul olanın rəsətmə çatışmazlıqlarını boya intensivliyi ilə örtəbilməsinin qarşılığında, bunu qrafikada həyata keçirməyin mümkünsüzlüyü birmənəlidir. Bu mənada Rəsul Hüseynovun yaradıcılıq axtarırlarının leytmotivinə çevrilən rəsətmə improvizərinə davamlı olaraq sadıq qalmasını onun

ekspressivliyinin əldə olunmasını şərtləndirməsidir, desək, yanılmırıq. "Kişi portreti"ndə iri planda təqdim olunmuş dünyagörmüş qocanın naməlum bir guşəyə tuşladığı baxışlarında və yaşanan məqamın psixoloji gərginliyini qabardan cizgi ritmində və oynalıqlığında onun tipikliyə yüksəlmiş obraz kimi qəbulunu şərtləndirən bədii məziyyətlər kifayət qədərdir. Rəssamın yığcam cizgi "oyunu" ilə xarakteri və yaşantını təsiri bədii qaynağa çevirə bilməsi sözün əsl mənasında şəşirdicidir. Bu mənada onun cizgilərlə gerçəkləşmiş portretlərini Azərbaycan rəssamlığında yalnız qrafikası rəngkarlığından heç də geri qalmayan məşhur fırça ustası Tahir Salahovun əsərləri ilə müqayisə etmək olar...

Bu portretlərdə hamının yaxşı tanıdığı adamlara münasibətini sərgiləməkdən